Сшиток

Ціна 15ц. 10 за $1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

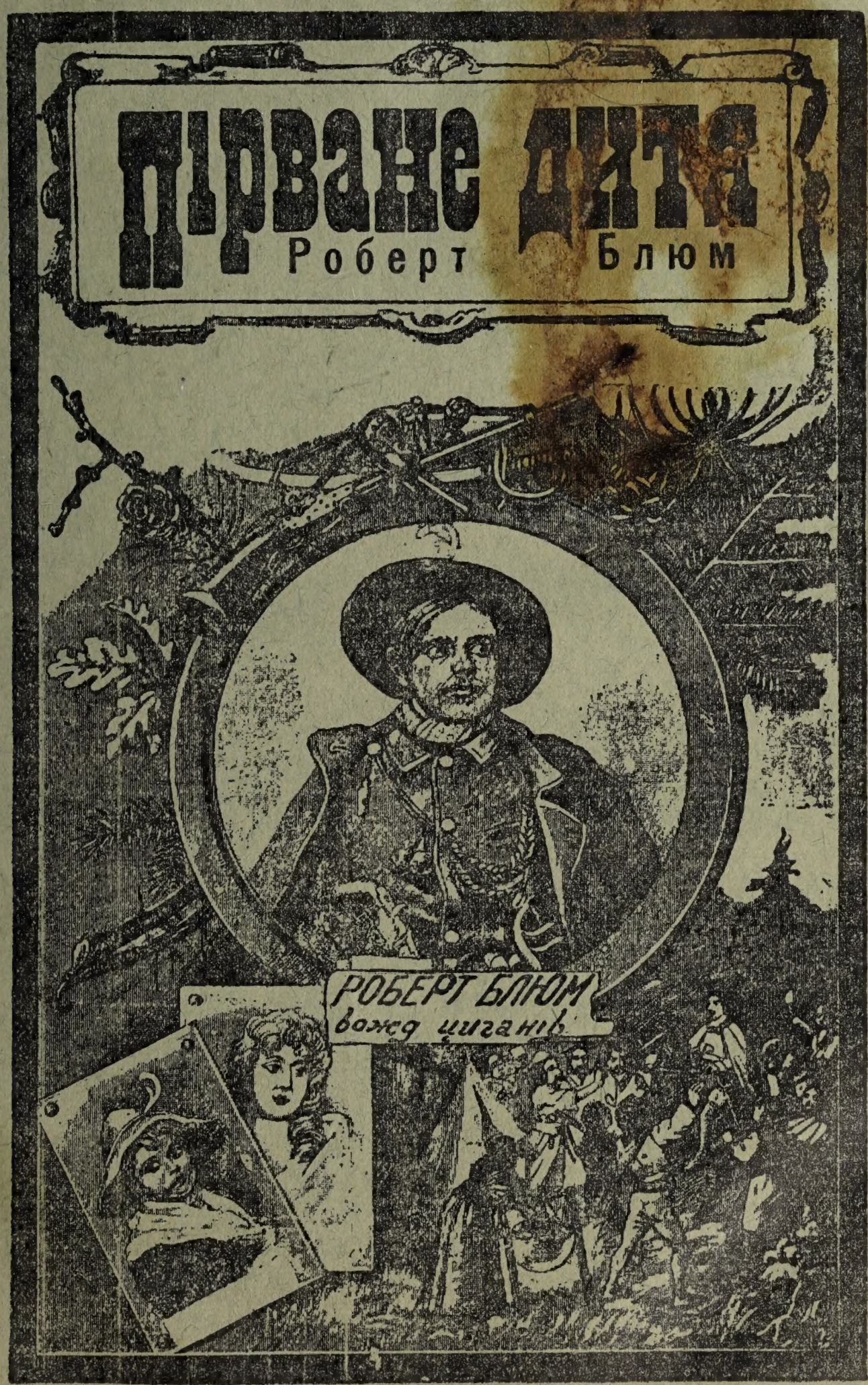

Осторожно підняв накрите з лиця помершої. Сейчас однак відскочив.

РОЗДІЛ V.

ЧОРТ І АНГЕЛ.

Рожева лямпа кидала чарівне світло на чудово прибрану кімнату пересичену одурюючо солодким запахом.

На мягкій отоманї лежала молода, красна женщина, з головою опертою на руцї, та задуманими очима, зверненими на підлогу. Була се полуднева, пориваюча краса: чорне, мов галка, волосє окружало делїкатну, блїду тваричку; струнка постава, принадне пухке тїло... — коли-ж тепер звільна підняла свої огнисті очи, тодї доперва в повнім своїм маєстатї виявив ся весь чар її краси.

Випрямила недбало делїкатні руки і ноги, вложила між зуби, біленькі мов снїг, свіжу папіроску і знова недбало спустила ся на отоману.

В тій хвилї отворили ся знагла двері — до кімнати впав задиханий ґраф Солмсберґ.

— Нарештї, моя солодка Асто, я вже при тобі! — крикнув підбігаючи до сьої прекрасної дївчини і пристрасно обіймаючи її.

Однак вона скорим рухом відсунула його від себе.

— Стій, мій приятелю, не так напрасно! — кликнула перехиляючи ся взад, щоб сим чином усунути ся від його чулостий.

— Аста, — що-ж се за принятє? Не даш ся навіть поцїлувати?

Вона засміяла ся з іронїєю.

— Мій Боже — ти певно думав, що не знати як мене ущасливиш своїм приходом та що великої радости,І-(ї: шию з великої радости, що ти врештї пригадав собі, що ще жиє Аста і що вона на тебе чекає?

В гнїві великім зірвала ся і станула проти нього, прошиваючи його своїми горячковими очима. Її ґрудь сильно филювала. Її дрібонька ручка, відкинувши циґаретку на підставку, стала нервово збирати фалдочки шовкової спідницї.

— Вже менї досить сього, Еґон, завсїгди чекати на тебе — нї, вже довше не можу знести так нудного житя, сьому вже раз мусить прийти конець.

— Аста, — крикнув ґраф, блїднїючи — ти подражнена.

— Чи можеш сьому дивувати ся, — відказала вперто — чи не маю вже нїяких прав до житя? Я надумала ся: відїзджаю звідси раз на все і вертаю до свойого родинного міста.

Ґраф вхопив її за рамя.

— Аста — нї, нї, ти сього не зробиш! — крикнув порушений до живого — знаєш про се як я люблю тебе, знаєш, що люблю тебе до безтями — що жити без тебе я не можу...

— Докажи сього— відказала з погордою. — Чи може се має бути признакою твоєї любови, що лиш хильцем скрадаєш ся до мене — тодї, коли твоя жіночка грає ролю пишної панї на твойому замку, а ти боїш ся їй сказати. щоби опорожнила своє місце для тої, котру ти любиш? Чи ти не запевняв постоянно, що зробиш мене ґрафинею Солмсберґ — чи може маю на се чекати аж стану старою панною і посивію і не буду могла вживати світа?

— Аста — ради Бога — до божевіля мене провадиш! — простогнав ґраф, стараючи ся знова притягнути її до себе.

Вона з гнївом відсунула ся.

— Остав мене — дальше вже не буду слухати твоїх облудних обітниць, не вірю тобі, бо ти лиш крадеш у мене мою молодість! — кликнула з гнївом, тупаючи дрібною ніжкою — я ще молода і не погана — знайду своє щастє деинде.

— Аста — кликнув ґраф заломивши руки — заклинаю тебе на все, що святе, що я мав чесні заміри — я хотїв тебе зробити панею на замку Солмсберґ, але — але...

— Ти боягуз! — Сам же ти менї оповідав, як прилапав її на сходинах з другим — удаєш ображеного та обуреного, а однак не маєш відваги показати двері зрадницї!

— Ха, ха, ха... і таких то звуть „сильними світа сего“?! Ти певно ще суваєш ся на колїнах перед ньою і просиш щоб тебе не опускала — замикаєш очи на її невірність!

Ґраф сопів тяжко, його лице то синїло то блїдло і дрожало з гнїву і розпуки.

— Нї, Аста — кликнув ґраф, не знаючи що говорить — не знесу довше ґрафинї в своїй хатї, покажу тобі, що не бракне менї відваги. Вона для мене байдужа, я не в силї дивити ся на її міну мучениці — ненавиджу її і клянусь на

Бога, що вона не довго вже стояти-ме на перешкоді нашому щастю!

— Аста — продовжав ґраф дальше і впав перед ньою на коліна — для тебе я все готов зробити, все — жадай від мене чого хочеш — лиш не відходи від мене, найдорозша, я-б здурів коли би ти мене покинула.

Очи прекрасного чортика заблисли вогнем побіди.

— Ба — засміяла ся з іронією — так зле ще не є. Чи-ж ти не бігав ще недавно до цирку за тою красавичкою Ільоною? Ха, ха, ха! — мій приятелю, як бачиш, я добре про все поінформована — маєш отже крім мене ще инших богів!

Ґраф зірвав ся занепокоєний. Хотів викручувати ся, однак Аста скоро йому перебила.

— О, дай собі спокій, Еґон, не труди ся безпотрібно, зрештою я цілком не заздрісна, знаю бо о тім добре, що хвилева розривка скоро сприкрила би ся тобі і ти повернув би до мене. Але оставмо се! Як маю розуміти твої слова, Еґон? Чи ґрафиня має для мене звільнити своє місце?

Тепер вже не боронила ся, коли обняв її впів і почав лице її прикривати горячими поцілуями, але слідила його хитро з під примкнених повік.

— Аста, моя найдорозша — ах, колиб ти знала, як тебе люблю — шепотів в найбільшій пристрасти. — Скажи, що маю зробити — поможи мені усунути з дороги ненависну бабу — ти, лише ти одна тоді будеш моєю женою, моєю панею!

Аста глянула на нього огнистим поглядом і підступно усміхнула ся. Відтак міцно притулила ся до нього — вміла бо знаменито робити з нього своє повільне оруде.

— Шкода, що не можеш подати ся о розвід, а бувби се найпростійший спосіб! Позатим нема нічого, що могло би розвязати вас — хиба — смерть...

Ґраф задрожав. Переполоханий його погляд шукав її очий.

— Так, лиш смерть! — сказав глухо.

— В такім разї мусить умерти! — ледво чутним голосом сказала Аста.

Ґраф з глухим окриком відскочив від ньої і перестрашеними очима глядів на шайтана в прекраснім тілї.

— Я — я маю стати убійником? — простогнав.

Прекрасне лице дівчини прибрало вираз лиця закамя-

нілого злочинця.

— Коли хочемо бути щасливими, Еґон — в такім разї вона мусить умерти! — сказала зимно — або може маєш який другий вихід?

Він стояв перед ньою, тяжко дихаючи, з переполохом на лици, не маючи відваги глянути прямо на прекрасну покусу.

— Маєш який другий спосіб, Еґон? — роздав ся в друге її твердий голос.

— Нї — не маю — відказав ґраф Солмсберґ, опускаючи вдолину голову. — Аста— простогнав потім — ненавиджу ґрафиню, відколи знаю, що вона невірна — але — але убійства доконати — не можу відважити ся!

Немов всї чортяки зі смолоскипами затанцювали в її очах і вогнем сипнули в ґрафа.

— Хто-ж тебе силує до сього? — спитала зі злобною насмішкою — певно що не я, ти самий повинен знати, що зробити треба. Може призначенє стане тобі в поміч — ґрафиня слабовита — може умре, а тодї будеш вільним!

— Так, чи так, не можу скоро звідси виїхати, у мене був намір за два місяцї винести ся звідси — а до того часу — богато може ще змінити ся — чи не правда?

Ґраф задрожав і нагло хватаючи її в свої обнятя, сказав хрипливим голосом:

— Аста — твоя правда, до того часу много ще може змінити ся. Мусиш бути моєю, не пущу тебе від себе, хотяйби...

Не докінчив і почав її пристрасно цїлувати. Вона не боронила ся перед ним нї троха, не говорила вже більше про свій виїзд, будучи певною, що трівога перед утратою її, зробить з нього все, що вона захоче.

Було вже по півночи, коли ґраф вирвав ся з обнять демона і верхом поїхав до замку.

— — — — — — — — — — — —

Ґрафиня Евгенїя Солмсберґ переживала страшні днї від тої ночі, коли на приказ старої циганки пішла була до хінського павільону і там її заскочив її муж. Ґраф саме тодї вертав з міста — коли нагло, майже перед самим замком, виринула з межи хащів темна стать жіноча, і підбігши до нього, сказала: „Коли хочете побачити чоловіка, з яким ваша жінка вас зраджує, так спішіть до хінського

павільону" — се сказавши, загадочна стать зникла між корчами.

Ґраф пішов за вказівкою — і застав ґрафиню на колінах перед чужим мущиною. Шалений з гніву, кинув ся на неї і сильним ударом повалив її на землю.

Чортівський сміх роздав ся з його уст. Потім скорим рухом заточив колесо, шукаючи того незнакомого.

— До сто чортів! — крикнув мов скажений, бо в місци, де перед хвилею стояв, не було нікого, — чоловік той десь зник. Мов божевільний випав з павільону.

— Мушу його злапати! — просичав, забуваючи про омлілу жінку. Однак його пошукуваня були безуспішні, бо Урака в сю саму хвилю як вбігла з окриком: „Ґраф іде!", вхопила Роберта за руку і потягнула за собою. Було занадто темно, щоб ґраф міг його розпізнати і на се якраз числила стара циганка.

Саме коли Солмсберґ звернув ся до своєї жінки, Урака скоро витягнула Роберта, котрий майже не знав що з ним ся робить, і на дворі доперва промовила до нього шепотом:

— Коли миле тобі житє, утікай! — Се промовивши, не ждала а потягнула його за собою і по хвилї зникли обоє в темноті.

Ґрафиня через кілька годин лежала безпритомно в павільоні. Доперва рано знайшла її там Меліта, перешукавши вперед всї кімнати ґрафині. Поплакуючи і приговорюючи закликала старого Петра, потім обоє занесли омлілу до її спальні.

Нещасна женщина через кілька днів не вставала з ліжка, а ґраф ні разу не спитав ся про неї. А коли потім встала і люди побачили свою улюблену паню, перестрашили ся зміною, яка у ньої зайшла через тих кілька днів.

Лице її було незвичайно бліде, а вираз глубокого суму зраджував, що мусїла перейти тяжкі терпіня. Мимо того однак ні одного слова скарги ніхто не почув від ньої; з подиву гідною терпеливістю зносила простацьке поведенє ґрафа.

Але від тої хвилї, коли ґраф так стратив поважанє для ньої, що аж пірвав ся бити її — не могла вже тїшити ся житєм. Ще тепер серце її кровавило ся на саму згадку тої пригоди і здавало ся їй, що вона не потрафить сього пережити.

Бив її — назвав невірною, — її, що навіть думками не прогрішила ся супроти нього — того було за богато для нещасної женщини — зазнаний встид і зневага боліли її більше, чим всі дотеперішні терпіня.

Так і сьогодня, коли була самою, упала на коліна і зболілим голосом просила Бога, щоб її звільнив з сього нужденного житя.

Спазматичний плач потряс її високою постатю.

— Боже милосерний — йшла з її уст скарга — клячить перед тобою поганьблена, упокорена женщина! Тобі, Боже, все можу сказати, перед Тобою, Отче небесний, можу вилляти весь біль мойого серця — перед ніким більше не можу поскаржити ся, як страшенно зранено моє серце, коли я навіть пошану стратила у свойого мужа, котрий то бідне серце так понижив.

Отче наш, чейже Ти маєш милосердє для найбільшого грішника, — змилуй ся надімною, скінчи мою муку — сего вже забогато для мене — більше видержати вже годі.

Горячі сльози поляли ся по блідім лици, вона почула ся страшно опущеною та бідною!

А серед того плачу пробудила ся у ньої страшна непогамована туга за дитиною. Чейже нікого більше вона на світі не має, як того сина, коли ґраф простацьким поведенєм своїм перервав послідній вузол межи ними.

Її син! Коли б так в свойому опущеню могла бодай його мати при собі — одиноке се бажанє їй ще остало — мати тільки його, любого сина, на грудях котрого могла би бодай доволі виплакати ся.

Булоб се для ньої надземською потіхою!

Підняла ся злегка і нагло мов прочутє якесь її опанувало — почула, що мусить згинути без сина, що біль її вкоротці поконає.

З заломаними руками почала ходити по покою, а сльози безустанно плили по її лици.

— Ох, Боже, Боже, — шепотіла в трівозї безмірній — як же тяжко я відпокутувала за минуле — житє моє було дотепер нічим більше, як безустанною мукою. Прошу Тебе, Боже, пішли менї бодай один промінчик сонця, дозволь менї побачити сина мого, дозволь менї оперти мою змучену голову на його рамени і хоч раз почути від нього одно однїське слово — мамо...

О, якже булаб я щасливою тодї! А після сього хай ся

вже діє воля Твоя — коли мене тоді покличеш до царства Твойого, буду вдоволена, бо побачила я свою дитину, свойого улюбленого сина.

— Боже милостивий, даруй мені — однак инакше не можу — материнська любов в мені є сильнійшою як супружий обовязок — мушу побачити його, мойого сина — бо довше не видержу без нього!

Зворушена до глубини впала на крісло і закривши твар руками, сиділа якийсь час непорушно, збираючи свої думки.

Нараз зірвала ся з місця. Радість заяснїла в її очах — адже-ж циганський обоз був недалеко звідси — колиб туди пішла, відшукала Ураку і попросила, щоб її завела до сина?

— О, Боже, Боже — так зроблю, бодай побачу його — шепнула з радістю. — На колїнах буду просити стару циганку, щоб звільнила мене з даної присяги, щоб я остаточно могла йому сказати — що се я його матїр.

О, колиб се було можливим — колиб він мене ще сьогодня мамою назвав — ах, все бим посвятила за одну годину зі своєю дитиною.

Хай буде, що хоче — я піду — піду до своєї дитини, всемогучий охоронить мене!

Дрожачою рукою закинула на себе теплий шаль, загасила світло і вийшла на коритар. Послухавши хвильку, чи хто не крутить ся, зійшла тихонько по сходах і бічною фірткою вийшла з замку.

На дворі пристанула троха, тяжко віддихаючи, і рукою притиснула сильно бюче ся серце.

— Ах, так менї страшно, — шепнула. — Але-ж нїчо злого не роблю — хочу лиш побачити свою дитину! Отче небесний, Ти глядиш в серце, знаєш також мої думки і знаєш, що довше не зможу запанувати над своєю тугою!

Зітхнула тихо, а потім скорим кроком перебігла через парк, з котрого стежечка провадила в лїс.

Там, на право — так говорила їй Мелїта — де є поляна окружена старими липами, там цигани розбили свій обоз і в тім напрямі поспішила.

Шалем обвила твар, гейби обавляючи ся, щоб її хто не пізнав.

Ішла вже з пятнайцять мінут, коли з далека побачила

слабий вогонь. Серце забило ся міцнійше — ще кусень дороги, а буде вже на місци.

Станула, гей скамяніла зі страху, бо почула з близької віддалї відгуки кінських копит.

Задеревіла цілком з трівоги — хто-ж се міг би бути?

Хотїла вже втїкати, звернула ся до поблизьких корчів — але було вже запізно, нічний їздець добіг до ньої.

Ґрафиня ледво здушила в собі крик перестраху.

Задрожали під ньою ноги і вона упала на колїна, широко отвореними очима стежучи наближаючого ся їздця.

Видно кінь спостеріг людину на дорозї, бо станув дуба і мало що не висадив їздця з сїдла, але сей, страшно заклявши, осадив коня на місци.

Тимчасом ґрафиня піднесла ся. Одним поглядом кинувши на їздця, пізнала його, був то — її муж.

Крикнула зі страху і заточила ся взад.

Ґраф в однїй хвилї зіскочив з коня і підбігши до дрожачої постатї, крикнув скаженим голосом:

— Га — ти тут — чи справдї не помиляюсь! — сикнув крізь зуби, стискаючи так сильно її рамя, що аж крикнула з болю.

— Ледащице, злапав же я тебе нарештї на твоїх нічних мандрівках. Так се ти нічю викрадаєш ся з замку до того драба — а потім ще удаєш дуже чесної женщини, ти безлична бабо!

— Еґон, — ради Бога — що кажеш? Хай тобі Бог не памятає сего гріха, що допускаєш ся на менї! — сказала з жалем бідна женщина.

— Мовчи, проклята! Перебрала ся вже мірка твоїх гріхів — тепер належить ся тобі заплата за твою зраду!

Злапав її знова в свої руки і тягнув за собою.

— Еґон, — о, Боже — що ти робиш?! — крикнула в смертельній трівозї.

В сїй власне хвилї з поза хмар показав місяць своє округле лице і ясний промінь освітив розбішену твар ґрафа.

— Га, га, га! — засміяв ся дико — будеш знала, що тепер станеть ся. Тепер дістанеш нагороду — не мігби я тебе знести коло себе, а не хочу, щоб світ знав як низько впала ґрафиня Солмсберґ!

— Еґон, Еґон — опамятай ся — що хочеш зробити?

Але він вже не відповів. Його віддих був хрипливий — очи майже виступили з ям — лице його стратило люд-

ський вигляд. Знова потягнув напрасно опираючу ся ґрафиню і заволік її в гущавину.

По хвилї знова царила тишина на лїсовій дорозї. Кінь стояв ще якийсь час на місци, стрижучи ухами, потім потряс своєю гривою і звільна побіг до замку.

Тихо шумів вітер між верхами старих дерев, а пливучий з гори потічок журчав і плюскотав об камінє свойого корита.

Нагло серед тої тишини розляг ся по лїсї трівожний передсмертний крик і гомоном відбив ся о сусїдні дерева і поніс ся в даль...

РОЗДІЛ VI.

В НЕБЕЗПЕЦІ.

Що се міг бути за крик? Чи би то лїсові духи справляли свій нічний пир?

Поспішно йдучий через лїс мущина, пристанув нагло і підняв уважно голову.

— Чула ти сей крик? — звернув ся з питанєм до йдучої побіч нього темної постаті.

— Так, чула! — була відповідь — здаєть ся, гейби передсмертний крик серни.

— Побачу, що се є, може кому грозить небезпека! — сказав Роберт Блюм і скочив в напрямі, звідки почув сей крик.

Льоля поглянула за ним з гнївом. Опісля з твердим, злощасним сміхом затиснула пястук.

— Можеш тепер шукати своєї голубки — процїдила крізь зуби — не побачиш вже більше Ільони.

Стала ще хвилю з міцно филюючими грудьми, дивлячись перед себе і наслухуючи, потім пішла до обозу.

Тимчасом Блюм пігнав дальше через лїс. Знайшов слїди кінських копит в мягкій землї і якийсь час біг за ними, не можучи нічого відкрити.

Мимо того не заперестав пошукувань; однак його ста-

раня не увінчались успіхом — крик більше не повторив ся, отже вкінці, нічого не знайшовши, повернув до обозу.

Між циганами було незвичайне замішанє. Помимо пізної пори, все ще було на ногах. Мущини, женщини і діти, все то бігало на всї сторони. Мущини звивали намети, женщини громадили посудину і складали на возї. Коли побачили Роберта, кинули ся зараз до нього. Кричали всї так, що зразу нїхто нїчого не міг зрозуміти; нарештї порозумів Роберт, що двох циганів, які пішли вечером до села, замкнено у вязницю і загрожено, що завтра прибуде військо і розгонить цїлу циганську банду.

— Тягнемо дальше на полудне! — сказав один зі старих циганів. — Тут ми не є безпечні, коли ґраф Солмсберґ присягнув нам пімсту. Збирай ся скоро, Блюм, за годину рушимо.

— Нї, не піду скорше звідси, доки не увільнимо наших товаришів з вязницї і то зараз, таки сьої ночі треба се зробити. Хто з вас піде зі мною в село?

В мить окружило його кільканайцять молодих хлопців, кличучи:

— Ідемо з тобою, Блюм!

— Добре, йдемо сейчас. Ви всї можете рушити в дальшу дорогу — коли увільнимо увязнених, підемо за вами!

Пристали на се і підчас, коли цигани опускали своє дотеперішне обозовиско, Блюм з товаришами подав ся в село.

Не зауважив навіть, що Льоля підбігла до нього і витягнула руку на прощанє — перейшов побіч ньої, не звертаючи уваги. Він бо мав забиту голову ріжними думками, а на серцю було йому так тяжко... Зникненє Ільони — крик в лїсї — а тепер ще журба про увязнених товаришів — прямо голова пукала йому від того всього.

Вскорі дістав ся в село, повите все глубоким сном; тільки тут і там загавкав пес на загородї, побіч якої проходили. Остаточно спинили ся побіч хати, де були замкнені оба вязнї і почали тихо нараджувати ся, в який спосіб дістати ся до середини.

Блюм обійшов дім доокола і побачив ззаду двері, що провадили до пивниць, звідки сподївав ся дістати до горішних кімнат. Закликав товаришів і при помочи витриха отворив двері.

Тепер всї увійшли до пивницї, засвітили ліхтарню і по

сходах дістали ся на гору. Увійшовши в темні сіни, пристанули і почали наслухувати.

Блюм підійшов наперед до входових дверий хати, замкнених зі двору і тихо перекрутив ключ, щоби в разї якої небезпеки, не потребували втікати через пивницю. В сінях було троє дверий — одні з них вели до кімнати, де замкнено циганів.

Станули непевні і наслухували, коли нагло один з них, що наближив ся до одних дверий, засміяв ся тихо.

— Можете бути певні, — сказав до товаришів — що вони є тут. Не чуєте храпаня Йони? Пізнаю добре, бо нераз кляв я те храпанє на чім світ стоїть, коли з його причини не міг я заснути.

Другі також мимоволї мусїли засміяти ся, коли з тої кімнати почули храпливу музику спячого.

Блюм також наблизив ся до дверий.

— Останьте а я погляну вперед чи вони справдї тут. Коли свисну, будете знали, що грозить небезпеча і тодї мусите втікати!

Те сказавши, отворив двері осторожно і увійшов до темної кімнати. Але не зробив ще кілька кроків — як пристанув і почав наслухувати. Цїлком виразно розріжнив тяжкі віддихи кількох людий, значить, вязнї не були самі.

Виймив сірник і засвітив. Бистрим поглядом в одну мить обняв все кругом. Цїлком в кутку, на соломі, лежали оба товариші, в тяжкім снї — вязниця нї троха не перешкодила їм смачно заснути. Йона хропів безустанно. Недалеко від них, на лавцї, сидїло двох поліцаїв, також обнятих солодким сном. Погасло світло. Блюм знав вже де лежали товариші. На палцях наближив ся до них і найперше старав ся збудити Цинґа.

Той підняв ся, легко вздихнувши.

— Тихо, Цинґа, се я — Блюм! Поможи менї збудити Йону — але скоро, — наші чекають в сїнях, ми прийшли вас увільнити — шептав до заспаного цигана.

Цинґа сейчас зрозумів о що ходить. Скоро похилив ся над другим циганом і хватив його за руку. Але не легко було його збудити. Йона помуркотїв і обернув на другий бік аж солома затріщала.

— Тихо Йона — злегка шепнув Блюм, все потрясаючи його. Але се, видно, обурило його, що не дають йому супокійно виспати ся і почав муркотїти голосно так, що й

поліцаїв міг збудити. В сій прикрій хвилї, не будучи в станї що другого зробити, Блюм підняв його наглим рухом до гори. Се помогло, бо Йона отворив здивовані очи.

Однак рівночасно пробудили ся також поліцаї. Перестрашені, зірвали ся на рівні ноги з криком — що тут діеть ся?

Один з них засвітив сірник і при слабім світлї побачив високого мущину, витягаючого за собою Йону, — Цинґа вже вибіг наперед.

Нараз роздав ся острий свист — чекаючі в сїнях цигани кинули ся втїкати.

У внутрі вязницї почала ся шамотня. Йона втїкаючи запер за собою двері, ще й підпер їх а в той час поліцаї добігли до Блюма і вхопили його в свої руки.

Оклик гнїву вирвав ся з грудий Роберта. Увільнив ся з рук одного поліцая, пустив ся в двері та дорогу заслонив йому собою другий.

Коли тепер ще той другий, котрого відтрутив від себе, прийде в поміч товаришови, мусить піддати ся, подумав собі Роберт і не вагаючи ся нї хвилї, хотїв відтрутити поліцая з дороги, а коли се йому не вдало ся підняв руку та зі скорістю блискавицї пустив свій тяжкий пястук на його голову. Удар був так сильний, що поліцай з окриком розпуки повалив ся на землю. Все те стало ся так скоро, що нїм той другий досягнув його Блюм вже вибіг на двір і пігнав за своїми товаришами.

Почув за собою голосні оклики лапаючого його поліцая, однак певний своїх ніг не бояв ся нїчого.

— — — — — — — — — — — —

Мертва тишина панувала в кімнатї, де Єлена, смертельно блїда, з понурим відблеском в очах, стояла при столї. В руцї тримала отворену скриночку, з якої блискав ріжнобарвними вогнями, дорогоцїнними каменями висаджений медалїон.

Врештї поставила скриночку на столї, виймила з нього пожовклий лист і уважно почала читати.

Чортівський вираз вдоволеня появив ся на її лицї.

— Га, — тепер вже все знаю — прошепотїла, дрожачи вся зі зворушеня. — Князь Нелїдов, на замку Старницї, є батьком Ільони — і мене він повитає як свою рідну доньку!

О! — здихнула, випростовуючи ся — як-же щасливою

буду відтепер, остаточно діпну своїх мрій! Завсїгди одинокою моєю мрією були богацтва, — тепер досить менї вже того нужденного житя — само призначенє вкладає менї в руки княжу корону!

Задрожала з перестраху і несупокійно глянула на всї сторони.

— Ільона, певно не жиє — і дрощ пройшов по її тїлї — а вже-ж не може бути инакше. Нї, нї, не бою ся вас, всї страхи. Ільона не жиє — а я — я на її місцї остану княжною Нелїдов!

Кілька разів перейшла ся по кімнатї. Взяли її нараз сильні дрощі, блїдість не уступала з її лиця, а з широко отворених очий пробивала ся незвичайна звірськість.

— Але де вона могла подїти ся — шепнула в горячковім страху. — Що се міг бути за чоловік, що підняв її з землї та зник серед натовпу людий? Чому нїхто не доніс менї ще дотепер про її смерть? Чейже мусїла вже умерти?

Несупокій збільшав ся з кождою хвилиною. Мов шалена стала бігати по кімнатї, рукою притискаючи сильно бюче ся серце.

— Мушу чим скорше втїкати відсїля — і то ще сьої ночі — сказала нарештї дрожачим голосом — тут довше не видержу. Коли вже здобуду свою цїль, буду спокійнїйшою, тодї вже не треба буде нїчого обавляти ся! Нїхто не знати-ме де я подїла ся, всякий слїд по минї мусить загинути. — Єлена Спінелї має зникнути безслїдно, як її сестра Ільона — і нїхто не знати-ме звідки прибула княжна Нелїдов!

Та вслїд зараз почала дрожати. З глухим стогоном впала на крісло і твар закрила долонями.

— Все ще бачу її — в лету через повітрє — з руками витягненими до мене. — Боже милостивий — а потім той страшний крик...

Холодний дрощ пройшов по тїлї і вона зірвала ся з крісла. На блїду твар її виступила неописана трівога.

— Мушу забути про те — мушу! Коли упливе троха часу — затре ся в моїй души сей прикрий образ, тодї втихне також той страшний внутрішний голос — який безустанно пригадує менї: ти її за....

Урвала. Страшне слово не могло пройти через її уста а коли глянула на ліжко, на котрім її мати віддала послїдний віддих — опанував її великий страх. Непевним

кроком підійшла до стола, взяла скриночку з листом і сказала придавленим голосом:

— Мушу втікати — ще сьогодня, в ночи! Здаєть ся тут я-б вдусила ся!

Нагло відвернула ся і з проразливим криком подала ся взад.

Саме в ту хвилю отворили ся тихо двері і до кімнати увійшов якийсь чужий, молодий чоловік, з капелюхом глубоко насуненим на чоло.

— Боже, — о півночи — чого він хоче?

Тепер прибувший здіймив капелюх, а коли звернув до ньої своє лице, пізнала в ньому Роберта Блюма.

Нім ще могла відійти з перестраху, підійшов до ньої і нервовим рухом хватив її за рамя.

— Де Ільона — скажіть мені, пані — чи маєте яку вістку про неї.

Єлена в першу хвилю не могла й слова промовити. Погляд свій втопила в блідім його обличу, а грудь її знагла підняла ся в гору.

Її мовчанка збільшила ще несупокій Роберта.

— О, пані, скажіть мені чи віднайдено Ільону? — спитав ще раз глухо.

— Ні, ні — дотепер ще ні — відповіла Єлена сухим голосом, відвернувши бліде лице. — Перешукано ціле місто, всюди розпитувано, але надармо, не знайдено ні найменшого сліду за ньою!

— О, Боже — простогнав молодий циган — я був певний, що тут дізнаю ся дещо! А тепер маю відійти не віднайшовши ніякого сліду!

Єлена піднесла голову і огнистий свій погляд впялила в Роберта, а на її лице виступив острий, та поганий вираз. Була заздрісна сестрі, хоч неживій вже, любови сього чоловіка.

— А не знаєте що се за чоловік, що виніс вашу сестру?

— Не знаю! Ціла та справа є так загадочною, так дивно грізною... Хто знає, де моя бідна сестричка померла — ах, се страшне!

Добре удаючи біль за сестрою, закрила твар руками.

Блюм кілька разів перейшов нервовим кроком по кімнаті.

— Щож маю тепер почати? — питав сам себе — не можу тут остати, бо вже на пяти мені наступають. Три дні

скривав ся я в лїсовій печері, бо шукали мене скрізь по лїсї!

— Боже, що я чую, шукали вас? Чого-ж се — що ви такого зробили? — хитро спитала Єлена.

— Коли я увільняв двох своїх товаришів з вязницї, у власній оборонї я убив поліцая — відказав Блюм — а тепер шукають мене і гонять мов дику звірину! Мушу втїкати, ще сьої ночі — але обава о Ільону — не дає менї нї на хвилю супокою.

Очи дївчини блиснули живим вогнем. Приступила до нього і сказала, поклавши йому руку на рамени:

— Може схочете разом зі мною вибратись на пошукуванє, може удасть ся нам віднайти Ільону.

Її слова, її голос були принадні, однак він скоро відвернув ся з відразою:

— Нї, — сказав скоро — моя дорога инша чим ваша, моя панї — вони розходять ся сейчас дуже далеко!

Єлена кинула на нього злісний погляд.

Блюм потер рукою розпалене чоло і зітхнув тяжко. Звільна повів очима по маленькій кімнатцї, в котрій мешкала так дорога його серцю людина. Коли звернув ся до дверий, його блїда твар дрожала в безмірній болїзни.

— До побаченя! — сказав — коли призначенє так захоче, то незадовго ще верну сюди, однак найперше мушу знати, що стало ся з Ільоною. Нїяк не хочу вірити, щоб вона не жила. Коли поверну, можливо справа вже цїлком висвітлить ся.

— Розумієть ся, — сказала Єлена укриваючи злобну насмішку — чейже мусить ся вияснити, що стало ся зньою!

Чи Роберт зауважив насмішку в її голосї?... Відвернув ся нагло і дивним поглядом змірив дївчину, що стояла випрямлена посеред кімнати, пишна мов королева та з дивним відблиском в її очах.

Відвернув ся і замкнув за собою двері.

Єлена хвилю дивилась за ним стоячи на місци, потім же з уст її дало ся чути тихе сичінє:

— Дураку, чи треба тобі було віддавати твоє серце Ільонї? Що маєш тепер з того? Не лїпше було йти зі мною? Через мене ти-б став богатим і щасливим, навіть княже достоїнство я-б подїлила з тобою, бо ти є першим мущиною, що розігрів мою кров.

Може ще змиш свій погляд, коли стане перед то-

бою — княжна Нелїдов! Побачимо ся ще пристрасний синочку Кампанії — поволи, зате певно, стреміти-му до своєї цїли — мусиш колись бути моїм — мусиш — не спічну, доки менї се не удасть ся!

РОЗДІЛ VII.

НА МАРАХ.

Буря шаліла в душі Роберта Блюма коли він гнав вулицями міста, прямуючи в поле. Жаль за Ільоною та її невинність справляли йому великий біль.

Обурений був на Єлену; як студені та тверді були черти її лиця! Навіть штучно викликана блїдість її лиця не змогла його ошукати і закрити її дійсного характеру і браку всяких почувань.

Зітхнув глубоко; мав почутє, що не може відійти звідси, доки не переконає ся що до положеня, в якому знайшла ся Ільона

Тяжко задуманий йшов щораз дальше, не звертаючи на нїщо уваги — коли отсе на скруті дороги виринула перед ним якась темно убрана стать жіноча.

— Урака — ти ту? — спитав здивовано.

— Так, се я — чекала тут на тебе!

— Чого-ж се так — чому-ж не поспішила ти за другими?

— Я вже хотїла се зробити, але щось мене припинило. Дізналась, що ґрафиня Солмсберґ смертельно занедужала. Нїкого не припускала до себе, одна тільки женщина була, коло ньої. Вчера вечером померла!

Блюм станув мов вкопаний.

— Що говориш — вчера? Мій Боже, як-же се могло так статись нагло?

— І я сего не можу поняти — сказала стара циганка. — Хто знає, чи за тим не криєть ся рука злочинця. Ґраф — говорила дальше шепотом — не міг вже знести своєї жінки; знаю про се дуже добре, що її ошукував і що він,

як і його любка, лиш ждали на смерть доброї ґрафині. Ось і вмерла вже — і так скоро — не можу сего ніяк поняти

Блюм йшов мовчки побіч циганки. І йому якось так дивно зробилось на серцю, коли почув про смерть ґрафині, а не з'умів собі пояснити почутя пригнобленя.

З тої задуми пробудила його Урака, положивши свою руку на його рамени.

— Роберте — сказала — прошу тебе, ходи зі мною на замок! Знайду я спосіб на се, щоб туди дістати ся — хочу, щоб ти побачив ґрафиню ще хоч на марах, нім її поховають у гробівнику.

— Не кидай ся так нетерпеливо, може колись будеш мені вдячним за се, що я завела тебе до ньої!

Блюм нагло міцно стиснув рамя старої циганки.

— Урака — кликнув — що властиво є з ґрафинею — що значить се твоє дивне поведенє... Хочу і мушу остаточно знати правду!

Скажи мені — говорив скоро дальше — чого тої-то ночі ти мене завела була до павільону; що мала означати та дивна стріча о півночи?

А потім — як маю розуміти дивне поведенє ґрафині? Скажи мені вже правду, Урака, ти знаєш про те, що я не люблю блукати в темноті!

— Ах, болить — кликнула стара циганка, вириваючи рамя з желізного стиску його руки. — Будь троха терпеливим — чи думаєш, що я-б тобі не сказала, коли би тільки могла? Сьогодня не можу тобі сказати сьої тайни — доперва за три дні, коли тіло ґрафині спочине в гробівнику — тоді скажу тобі все, але до того часу мусиш бути терпеливим.

Блюм потряс головою.

—Не розумію сього, Урака, бодай супроти мене моглабись покинути всякі тайни. Вже тоді дізнав я дідьчого вражіня, коли ґраф Солмсберґ влетів до павільону і застав жінку свою на колінах передімною.

— Роберте — сказала Урака — ходи зі мною на замок, бо доти не зазнаю супокою, доки ще раз не заведу тебе до ньої!

Блюм знова жахнув ся нетерпеливо — та в тім прийшла йому гадка в голову. Ще хвилю стояв нерішучо — потім сказав:

— Остаточно можемо там пійти!

Мовчки йшли тепер до л.са. Блюм не звертав на се уваги, що стара все щось муркотіла собі під носом; аж доперва як кілька разів затиснула пястук, зауважив її дивне поведенє.

— Замордував її той падлюка — закатував, щоб увести на замок свою любку з чортівськими очима.

О, бідна, бідна пані — казала я їй, що смерть жде коло її порога...

— Нагло урвала, побачивши, що Блюм підслухує, що вона говорить.

Нараз в голові молодого цигана появила ся думка — хто знає, чи ґраф не приложив своєї руки до сього загадочного зникненя Ільони? Але ні, ні — певно вже він забув про ню ,коли Урака каже, що він вже опинив ся в сильцях якоїсь своєї любки.

Втім поніс ся по лісї дивно жалїсний голос.

— Чувєсь? — боязливо промовила циганка, притискаючись до Роберта. — Був се гейби голос-скарга невинно мордованої душі.

І по тїлї Роберта пройшов дивний дрощ, але оце зараз замковий годинник почав бити дванайцяту годину.

— Тепер знова розпаношать ся злі духи в замку, коли там не стало вже доброї пані! — сказала стара. — Отець теперішнього ґрафа був також таким глитаєм як син, о, памятаю його — мав він там на горі страшних річий доказувати, о чім люди много розповідають. Від тоді то не було там гаразду — доперва як ґрафиня спровадила ся, дещо успокоїло ся.

Остаточно станули під замком. Урака спішила ся. Мусїла бути обзнакомлена з положенєм, бо коли станула перед бічним будинком, Блюм зауважив зі здивованєм, що отворила двері ключем, який вибрала з кишенї.

Тепер увійшли в довгий і темний коритар — потім скрутили і сходами пішли в гору.

— Ступай як можливо найтихше — шепнула стара, а Блюм почув, що рука її дрожала. Коли перейшли довгий коритар, спостерегли блїде світло — наближали ся до покоїв.

— Зараз будемо на місци! — шепнула тихим голосом Урака.

Дрожачою рукою отворила двері. Увійшли у велику салю обвішану портретами.

На середині, межи розложистими пальмами стояв катафальок. Шість великих свічок кидало ясне світло на жалібні убори. Поодинокі білі рожі лежали розкинені по боках, а по середині, межи пахучими цвітами, лежало тіло шляхотної мучениці.

Рожі запахом своїм насолоджували повітрє.

Урака приступила звільна до катафальку. Блюм поступав за ньою. Якесь дивне зворушенє охопило їх з хвилею, як вступили до сьої кімнати...

Роберт знав ґрафа в цілій наготї його підлоти, тому тим красшою, тим більш гідною жалю була ся шляхотна женщина, котру в селї загально називано ангелом-хоронителем бідаків.

Перевела вона страшне житє з ґрафом, але тепер прийшов вже конець її мукам! Ангел розпростер свої крила і полетїв в небесні простори.

Урака мовчки глядїла на лице помершої, потім тихонько шепнула до Роберта:

— Шкода, що не можемо побачити її лиця, бо закрите густою сїткою. Видно, що хороба так знищила його, що аж мусїли прикрити. Я чула, що ґраф на цілий день ставить сторожу коло мертвого тїла, щоб нїхто не наближав ся близько.

Саме тепер одна свічка так голосно затріскотїла, що стара з перестрахом відступила від катафальку.

—Якийсь страх мене збирає — шепнула дрожачи мов в пропасниці — мусимо сейчас звідси забирати ся, бо коли нас тут застануть, так — смерть наша!

Дивна річ — чи він її не чув — бо стояв безпорушно і пильно глядїв на помершу. Широка грудь його сильно працювала — потім нахилив ся над помершою.

— Бій ся Бога, Роберт — ходи скорше, тут небезпечно, — принаглювала стара зі щораз більшою трівогою.

— Нї, нї, — відпер Блюм дрожачим голосом — не піду скорше звідси, доки не переконаю ся напевно, що...

Не докінчив реченя. Видно якась висша сила додала йому відваги. Осторожно підняв накрите з лиця помершої.

Сейчас однак відскочив.

— Що се? Боже — таж се не ґрафиня!

З перестраху мов остовпів і непорушно глядів довший час на лице помершої.

Урака, немов шукаючи охорони, притулила ся до нього і міцно держала ся його рамени.

— Великий Боже! — Твоя правда — се не є ґрафиня! — сказала, дрожачи мов від пропасниці.

Ще раз обоє глянули на помершу, щоб переконати ся чи се сон чи правда.

Врешті Роберт випрямив ся.

— Що се може бути, Урака — що тут зайшло? — запитав блідий. — Що се за женщина, — як вона тут дістала ся до сеї трунви?

Стара циганка так була перестрашена, що навіть говорити не була в силі. Її волосє наїжило ся, зуби голосно дзвонили і мусіла добре тримати ся Роберта, щоб не впасти.

Блюм все ще глядів на тіло помершої. По його голові снували ся бурливі думки, одна другу здоганяючи — коли в тім нагло почув на коритари скорі кроки.

Перестрашений пірвав Ураку за руку і хотів потягнути її до сусідної кімнати — та в ту хвилю отворили ся двері і — на порозі станув ґраф Солмсберґ.

Побачивши їх коло трунви та відкрите лице помершої, подав ся взад з диким проклоном.

Рівночасно стрінув пронизуючий погляд Роберта. В одну хвилю вже опанував себе. Дикий крик розніс ся по кімнаті і ґраф, з очима наллянними кровю, кинув ся на зненавидженого цигана.

Блюм поступив троха вперед та зі зимною кровю очікував нападу ґрафа.

— А ти псяґо циганський — кликнув ґраф мов збожеволївши — чого шукаєш тут в мойому замку? Але почекай, сим разом не уйдеш моїх рук!

Се говорячи, хотів кулаком вдарити Роберта в лице — але сей зручно злапав спадаюче рамя і тримав мов желізними кліщами.

— Глянь туди! — кликнув дрожачим з гніву голосом, вказуючи на трупа — чи се тіло ґрафині? Здаєть ся, що сам Бог нас тут спровадив, щоб відкрити сей страшний обман, а може й кровавий злочин.

Ґраф мимоволі глянув на лице помершої і сейчас відвернув голову.

Шалений гнів пожирав його, скрегочучи зубами хотів було вирвати ся з рук Роберта, однак не зміг сього зробити.

Страшні проклони посипали ся з уст скаженілого ґрафа.

— До сто чортів, чого то злодійське насінє тут волочить ся і слідить за мною — верещав почервонівши мов бурак.

Однак тепер і в жилах молодого цигана почала кров кипіти. Потрясаючи ґрафом сильно то в одну то в другу сторону, кликнув приказуючим голосом:

— Де є ґрафиня? Говоріть — мушу знати про все, що тут стало ся! І нещастє ваше, колиб хоч один волосок впав з голови сьої бідної людини — памятайте, що не спічну скорше, доки не розвідаю про все.

— Ха, ха, ха! — засміяв ся по чортівськи ґраф — тужиш за своєю любкою — що — ти драбе?

Тепер вже Роберт не міг запанувати над собою. Очи його блиснули лихорадним вогнем і він знагла луснув ґрафа пястуком в лице.

Солмсберґ рикнув мов смертельно ранена звірюка, а відгомін розійшов ся скрізь по замку.

Урака, дрожачи на цілому тілї, скрила ся в кутї і присіла зі страху під високими пальмами.

— Голодранче — заплатиш менї за се! — простогнав ґраф не будучи в станї здобути досить віддиху зі скаженілости.

На його голос впало двох блїдих та вистрашених слуг.

— Сюди — кликнув ґраф — лапайте того драба — скорше, скорше, хватайте, беріть його звідси — але глядїть, щоб знова не вимкнув ся вам, як передше!

Блюм випростував рамена — трох проти одного — се троха за горяча та небезпечна борба.

Розглянув ся по кімнатї, оцїнюючи своє положенє, коли се під пальмами побачив скулену стару циганку, що саме тепер вибухнула голосним криком і витягнула руки, благаючи о поміч.

Чи може він її ту оставити? Нї, нї — він же знав, що ґраф казав би її немилосерно вибатожити, щоб на нїй зігнати свою пімсту.

Не надумуючись довго, зробив кілька кроків і вже був коло ньої.

— Ходи, скоро йди за мною! — але видно змінив нагло думку, бо вхопив її під пахву і рушив до дверий.

Не добіг ще до своєї цїли, коли вже оба слуги загородили йому дорогу. Одного з них почастував здоровим стусаном, а до другого змірив дуло револьвера, який скоро виймив з поза пояса.

Посїпака відскочив з криком — дорога до дверий була вже вільною.

Побачивши се ґраф, впав у велике роз'яренє. Отже-ж й сим разом мавби уступити ненависному циганови?

Шалїючи з гнїву, кинув ся за ним — коли однак Блюм змірив револьвером в нього — завернув ся з перестрахом.

Користаючи з сього хотїв Блюм отворити двері, коли се двері отворили ся і до середини впало ще трох нових мущин. Голосні крики збудили їх зі сну, а для більшої безпеки взяли з собою збрую.

Блюм уступив з дороги — тепер вже не було куди вийти.

Ґраф усміхаючи ся злобно, підбіг до своїх слуг, котрі вже кинули ся на Роберта і старали ся йому вирвати револьвер з рук. Притім один з них порушив курок — впав стріл, а зараз опісля роздав ся страшний крик.

Куля трафила ґрафа в ногу. Зі стогоном повалив ся на землю.

— Тримайте його, звяжіть міцно шнурами! Замкніть у вежі — звідтам вже не втече — кричав ґраф, памятаючи мимо болю, щоб не дати уйти циганови.

По короткій але тяжкій борбі вдало ся пятьом мущинам повалити Роберта і звязати.

Ґраф тимчасом підняв ся і заволїк до крісла. Втім погляд його впав на трупа та на відкриту твар.

Задрожав з перестраху. Студений піт виступив йому на чоло — колиб так котрий з його слуг побачив лице і звернув на се увагу других...

— Скоро виведіть його — проч з ним з моїх очий! — закликав нетерпеливо до своїх людий.

Блюм в безсилім гнїві мусїв дати собі звязати руки на плечах. Трівожним поглядом шукав Ураки. — Втїкай! — шепнув до ньої.

Але на його здивоване вона не порушила ся з місця, так немов задеревіла зі страху. Тупим поглядом глядїла перед себе, блиск її очий пропав зовсїм.

— Що зробити з тою старухою, пане ґрафе? — звернув ся один з послугачів до пана замку.

Солмсберґа прямо пропасниця нападала з нетерпеливости. Хотів, щоб слуги чимскорше вийшли — кожда хвиля проволоки могла спричинити відкрите.

— Забрати її разом з ним — скорше-скорше — не хочу довше бачити тих злодіїв! — крикнув роздратований повільністю своїх людий.

Блюм хотів ще раз поглянути на трупа, щоб добре затямити собі черти лиця — але ґрафські посіпаки потягнули його за собою, підчас коли один з них волочив за ними стару циганку.

Ґраф, оставши самий, засміяв ся по чортівськи. Тепер мав в своїх руках зненавидженого і небезпечного ворога, тепер не потребував вже нічого обавляти ся з його сторони.

Мимо болю, який витискав піт трівоги на його чоло, заволік ся до трунви і прикрив назад мертве лице.

— Певно вона ніколи й не мріяла про те — промуркотів — щоб поховано її як ґрафиню Солмсберґ і що в ґрафськім родиннім гробівнику знайде вічний супочинок. — В кождім разї треба мати отворені очи, щоб ще в послїдній хвилї не вийшло все на яв.

Штигулькаючи і охкаючи з болю вийшов із салї і замкнув двері за собою а ключ сховав до кишенї.

— Сей драб міг легко наробити менї лиха — муркотів до себе — колиб в час не був я попав на нього; пропав би я, колиб він був утїк і оголосив все, що тут бачив. Нїхто не повинен знати про те, хто спочиває в трунві і що стало ся з моєю женою.

— Але — говорив дальше з певністю — тепер тримаю його міцно і постараю ся о се, щоб не розтворив більше своїх уст!

— Прийшовши до своєї кімнати, впав змучений на ліжко. За хвилю прийшов засапаний камердинер.

— Вже, пане ґрафе, маємо його під ключем! Але-ж то була тяжка з ним справа, циган боров ся до послїдньої хвилї як скажена звірюка.

Урвав нагло, коли побачив викривлену з болю твар ґрафа.

— Ах, Боже, — ексцеленція ранені?!

— Сильно болить — сказав ґраф — пішли сейчас когось по лїкаря, куля сидить в нозї!

Слуга сейчас вийшов, щоб зробити як йому приказано. Коли запер за собою двері, ґраф якийсь час глядів перед себе. Але знагла підняв голову і засміяв ся чортівським сміхом.

— Хиба не треба мені тепер обавляти ся, щоб се викрило ся? — стиха промовив. — Мури вежі за грубі, щоб голос з неї видобув ся на світ — тепер вже мушу з ними раз-на-все покінчити!

Адже-ж можу „припадково" забути про них — а тимчасом погибнуть з голоду.

РОЗДІЛ VIII.

ПІМСТА ПОГОРДЖЕНОГО.

Тяжке, придавлене повірє було в підземній пивниці. Мусів його відчути також молодий чоловік, що сидів в куті, бо зірвав ся з місця та підбіг до маленького, болотом та павутинєм вкритого віконця і отворив його.

— Нема її — промуркотів придавленим голосом — можу тут сидіти й чекати хто зна' як довго. Справді, вже мені сього аж за богато!

Відтак звернув ся в инший кут пивниці, де на купі соломи лежала молода женщина. Мала на собі лиш блідоголубі шовкові трикоти, а стан її опоясував ріжнобарвний шаль, перетиканий золотом та сріблом. Розвитий, буйний волос спливав по ній, прикриваючи собою, гейби плащем, ніжні члени її тіла. Ціла була подібна до сплячого ангела. Свій погляд впялив в кут, але щоб розпізнати лице мусів похилити ся, бо в пивниці було досить темно.

Нараз відвернув ся і витягнув шию вперед наслухуючи — бо здало ся йому, що почув чиїсь легкі кроки.

За хвилю дав ся чути трикратний стук до дверий.

— Се вона — пробурмотів і скочив до дверий. — Німщо мушу її перше випробувати.

Коли отворив двері, побачив перед собою молоду дівчину. Кивнувши до нього лиш головою, підбігла найперше

в сторону, де на соломі лежало тіло незнакомої.

— Не жиє вже? — спитала.

Молодий чоловік підійшов до ньої. В півсумерку не могла зауважити виразу його лиця.

— Так, Льолю — не жиє! Прийшло менї се тяжко — дуже тяжко — коштувало се мене много мук — але — тепер вже по всьому!

Молода циганка видала з себе оклик вдоволеня. Потім похилила ся над лежачим тілом.

— Не жиє? — спитала ще раз — отже гаразд — тепер не маю вже чого обавляти ся, тепер вже він не побачить її ніколи.

Задрожала нагло, зауважила бо, що в своїй ненависти і вдоволеню висказала свої найтайнїйші думки — тому скоро відвернула ся боком.

Молодець слїдив її острим поглядом. Тепер нахилив ся до ньої і сильно стиснув її рамя.

— Льолю — сказав придушеним голосом, — чому ти не прийшла вчера, чейже ти знала, що я чекав на тебе?

Вона напрасно звернула ся до нього.

— Я не могла прийти — відперла коротко. — Передвчера в ночи нам треба було нагло вибирати ся, бо післано по військо на нас, тож не можна було менї вимкнути ся. Пішла я разом з другими — і аж перед самою границею удало ся менї непостережено остати по заду... Коли вона померла?

Наступила коротка павза — відтак він прямо заявив.

— Сеї ночі. Прошу, остав, не можу про се говорити!

Льоля мовчки кивнула головою і глядїла на лежачу без знаку житя дївчину.

— Щож Льолю — дав ся чути розбурханий голос молодого цигана — щож тепер робити мемо? Приобіцялась бути моєю, коли ся дївчина умре — тепер вона не жиє вже...

Спостеріг він добре, як вона задрожала і сейчас відвернула своє лице.

— Льолю, — чого надумуєш ся, чи-ж не добре я справив ся? Хотїлась, щоб по представленю я її тут спровадив — і коли я побачив як вона летїла з гори — а всї немов онїміли з перестраху — тодї я прискочив — підняв її та зник в замішаню.

— Коли я йшов сюди, здавало ся менї, що несу мерця.

А й опісля вона все ще довгий час лежала без памяти — над ранком доперва почала так тяжко стогнати, що я вже не був в силї сього довше слухати.

— Тодї я приладив сей порошок — не було менї легко позбавити її житя — зробив я се однак з любови до тебе — а ти тепер стоїш перед мною така студена і не знайдеш для мене нї одного слова подяки?!

Його голос при кінцї звучав вже майже грізно. Відтак злапав її в свої руки і хотїв притиснути до себе. Вона з диким криком і обридженєм відтрутила його від себе.

— Дураку, не дотикай мене!

Циган задрожав цїлим тїлом — відтак станув перед дївчиною в грізній поставі.

— Що се має значити, Льолю? Чому відпихаєш мене? Чей-же тепер ти належиш до мене — тепер підеш зі мною — станеш моєю жінкою!

— Нї, нї — не можу — збожеволїлабим хиба, коли-б я мусїла піти з тобою, Ґорґо!

Циган закляв страшенно а опісля злапав її за рамя так сильно, що аж скрикнула з болю.

— Льолю, не дражни мене! Зробив я для тебе все — для тебе став я убійником — а тепер жадаю, щоб ти додержала свойого слова — не доводи мене до божевіля!

Його лице було так близько її лиця, що не спостеріг ненависного вогню, що блиснув в її очах.

— Пусти мене — се болить! — застогнала. — Не хотїла я тебе ошукувати, Ґорґо, — так я думала, коли тобі обіцяла, тодї я хотїла стати твоєю жінкою. Але тепер не можу.

— Не можеш? — засміяв ся злобно циган. — Скажи лїпше, що не хочеш, признай ся, що ти все ще засліплена в Робертови, що не хочеш ще розпращати ся з думкою, що тобі удасть ся його здобути.

— Ти обдурила мене в підлий спосіб, звабила до себе, щоб зробити з мене оруде для своїх плянів — зробити з мене убійника! А тепер — коли ти осягнула, що бажала і дївчина, яка стояла тобі в дорозї, вже не жиє — ти оставляєш мене, хочеш, щоб я знова пішов своєю дорогою, а ти дальше будеш вганяти за своїм Робертом — га, га, га, отже така се для мене нагорода?!

Льоля, побачивши його скаженїле лице, крикнула з трівоги:

— Ґорґо, який же ти страшний!

— Чи додержиш свойого слова і підеш зі мною, Льолю? Я можу сього домагати ся, маю до сього право — там лежить мертве тіло — говори, чи станеш моєю?

У циганки прокинула ся її природна впертість — вона-ж не мала вже кого обавляти ся — засміяла ся злобно і кождим словом старала ся як найбільше ранити бідного Ґорґа.

— Га, чи може присилуєш мене до сього, коли сама не пристану?! Знаєш, що я ніколи тебе не любила, але, противно, ненавиділа тебе за твою настирливість. Ти за мною вслід бігав — а сего Блюм ніколи не робив!

— Я хотіла позбути ся сьої дівки, присягнула се зробити, а ти до сього найліпше надавав ся. Я була майже безпритомна тоді, коли дізнала ся, що Роберт навязав з тою дівчиною зносини — тоді, я-б була чорту віддала ся, не лише тобі — тоді мені було все одно! Тобі обіцяла я все, чого ти забажав, щоб лиш позбути ся зненавидженої суперниці, але тепер, коли я успокоїла ся, чую, що ніколи не могла-б я стати твоєю!

Циган стояв перед ньою, тяжко дихаючи і дрожачи на всьому тілі; кулаки затиснув в дикому гніву — не був в силі свобідно слова виговорити.

— Отже така — така се подяка від тебе? — вистогнав, а тоді рішучо кликнув: — Запамятаю собі те все!

Горів цілий з обуреня і гніву; лице його було так страшне, що Льоля скрила ся аж в куті пивниці. Він скочив до ньої як шалений — злапав її, затиснув палці.... хвилево тишина запанувала в пивниці... Вагав ся... В тім до ух цигана доніс ся слабонький голос, так слабий, що дрожача зі страху Льоля й не дочула, але який на лици його сейчас викликав вираз дикого тріюмфу.

Відступив від дівчини і зміряв її ненависним поглядом.

— Йди, проч — сикнув крізь затиснені зуби — ти не варта сього, щоб я тебе дотикав ся! Біжи до свойого Роберта — щоб тебе копнув, коли сприкриш ся йому — для хвилевої розривки ти йому вистанеш!

Льоля почула ся ображеною. Його слова діткнули її глубоко. Тихе сичінє вирвало ся з її уст. Потім побігла до дверий.

— Біжи, біжи дальше за ним — але я ніколи тобі не

забуду сьої хвилї і заплачу тобі за се! — дав ся чути його злобний голос.

Коли втихли кроки молодої циганки, Ґорґо впав знесилений на столець і скрив своє лице в долонях. Любив Льолю цїлою пристрастю своєї горячої крови, був щасливим, коли приобіцяла йому стати його жінкою, а тепер — все те було брехнею й то підлою, обчисленою згори брехнею!

З гнїву затиснув пястук і тихий проклін вирвав ся крізь затиснені зуби. Його погляд впав на лежаче в кутї безпорушне тїло дївчини. Зірвав ся мов поражений електрикою — на його лици появив ся промінчик надії.

— Колиб менї се вдало ся — промуркотїв — колиб я міг се зробити, сим я задав би їй болючий удар!

Скоро приступив до лежачої на соломі дївчини і похилив ся над ньою. Почув ще раз тихе, ледво чутне зітхане.

— Приходить до себе — зрадїв циган — тепер треба всїх зусиль моїх, щоб її вратувати!

Встав, наляв у шклянку вина, а відтак осторожно піднявши її голову — вляв їй оживляючого плину до уст.. Вона пила не отвираючи очий.

Якийсь час пересидїв Ґорґо на землї побіч хорої, тяжко задумавши ся, потім видно прийшло йому щось на гадку, бо зірвав ся нагло з землї.

— Може „мудрець" зможе виратувати її, а йому можна довіряти.

Взяв капелюх і вибіг з пивницї, замкнув двері а ключ сховав в кишеню.

Лишаючи сей опущений дім, розглянув ся боязливо вокруг, чи хто не бачить його. Він з розмислом вибрав сей дім, що, як здавало ся, від довших лїт не був замешкалий — отже-ж нїхто не буде його шукав на долинї в пивницї.

Тепер поспішним ходом подав ся до поблизького міста. Вже темнїло, коли туди зайшов. Перейшов на передмістє, замешкале виключно бідними людьми і задержав ся нарештї перед малим, одноповерховим домиком — видно знайшов, чого шукав.

Увійшовши в сїни прочитав на порцеляновій вивісцї назвиско: Арно Пенерт.

Застукав до дверий і увійшов до низької, бідно ула-

дженої кімнати. При бюркови побачив похилену стать старшого вже чоловіка, котрий при вході цигана, скоро зірвав ся.

— Ради Бога — здаєть ся то ти, Ґорґо? — кликнув врадуваний і витягнув руку до цигана.

Ґорґо притакнув головою, а відтак короткими словами пояснив причину своїх відвідин і просив, щоб він сейчас пішов з ним до хорої.

Пенерт подумав хвилину — і зараз опісля згодив ся піти. Взяв зі собою ріжні ліки, і оба вийшли на вулицю.

— Маю богато роботи — оповідав старий циганови — не лише бідні, але й много богатих людий посилають по мене, а не мало є таких, котрим я поміг. Мавби я несогірший кусник хліба, колиб не се, що не можу явно провадити свойого ремесла — поліція занадто стежить за моїми палцями.

— Недавно прислав по мене ґраф Ролф; трох лікарів опустило вже його одиноку дитину — батько був в крайній розпуці. Я оглянув хлопця — дав йому кілька капель медицини — і після вісьмох днів син ґрафа прийшов до себе!

— Певно дістались ьте добру нагороду, неправда-ж? — спитав зацікавлений Ґорґо.

Старик засміяв ся з погордою.

— Так, так, заплатив мені досить добре. Коли перший раз я прийшов до нього і застав його в розпуці коло ліжка сина, тоді сказав до мене:

— Пенерт! — ратуй мойого сина, зроби все, що можеш, я приготований на всяку офіру. Половину свойого майна віддам з охотою, коли син мій верне до здоровля.

— Коли хлопець виздоровів і мене вже не було потреба — старий післав мені сто золотих!

— Що правда, се гарний гріш, але й чесно зароблений. Кілько разів я бігав в день і в ночи, ні хвилини не можна було спочити — бо колиб лічене не було ся повело, тоді були би мені приписали вину за смерть дитини.

— Тих сто золотих не стане на довго — стілько бідаків приходить до мене, що не мають за що ліків собі купити.

— Але повір мені, Ґорґо, що коли мені вдасть ся вилічити такого бідака, а він стисне мені з цілого серця руку, не знаючи як має мені дякувати — мене се робить о мно-

го щасливішим, чим сто золотих від ґрафа!

Ґорґо глядів на старого з боку з великою цікавістю — бо в його постаті, в його поведеню було щось, що нагадувало минулі, красші часи.

— Чи ви довго подорожували по світі ? — спитав.

— Думаю — притакнув старий і дивна тінь покрила його лице — літа цілі перебув я на морю, а сї чудотворні ліки привіз я з собою з Індій. Довгий час був я в неволї, а коли видобув ся я на свободу, не було з чим дістати ся домів. Що прийшло ся намучити, нїм удалось менї заробити досить гроший — а коли остаточно вернув я до вітчини, не застав я вже нїкого з родини — померли...

Урвав бесїду і відвернув зворушене лице. Потім же, немов жалуючи, що сказав циганови так богато зі свойого житя, почав зараз розпитувати про хору. Ґорґо просив його о задержанє тайни і розповів всю правду — що Льоля хотїла її позбути ся зі світа.

Так поволи наближили ся до опущеної хати і зійшли до пивниці. Коли увійшли, почули тихий стогін. Пенерт наближив ся до хорої; похилив ся над ньою і почав найперше слїдити живчик.

— Слабо, дуже слабо — муркнув, киваючи головою. — Треба було прийти скорше, Ґорґо — хто знає, чи не буде вже запізно!

— Передовсїм мушу розслїдити, чи наступили які внутрішні забуреня, через наглий упадок.

Се кажучи, похилив ся ще низше і поглянув на лице хорої. Звернули його увагу реґулярні, шляхотні черти лиця, прикрашені ясним волосєм.

Нараз задрожав, мов громом поражений. Очи його отворили ся широко, ґейби з великого здивованя. Його худе тїло цїле почало тремтїти...

Похилив ся ще низше, а потім вибухнув голосними словами:
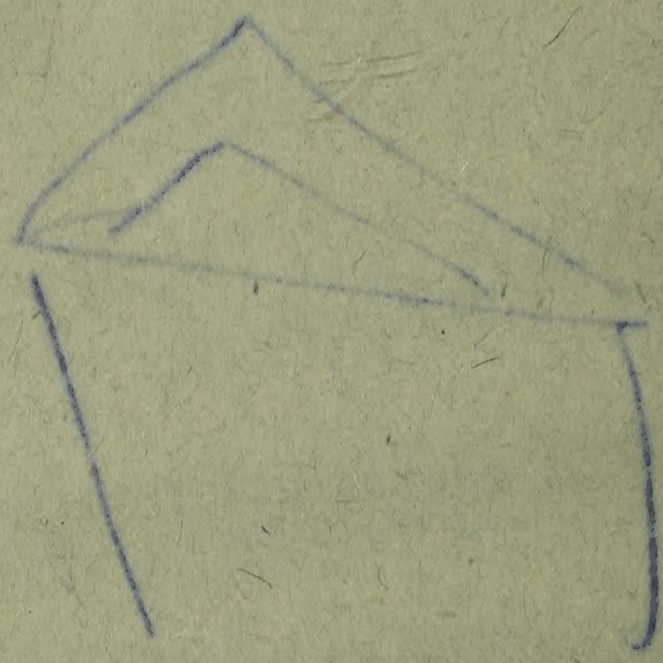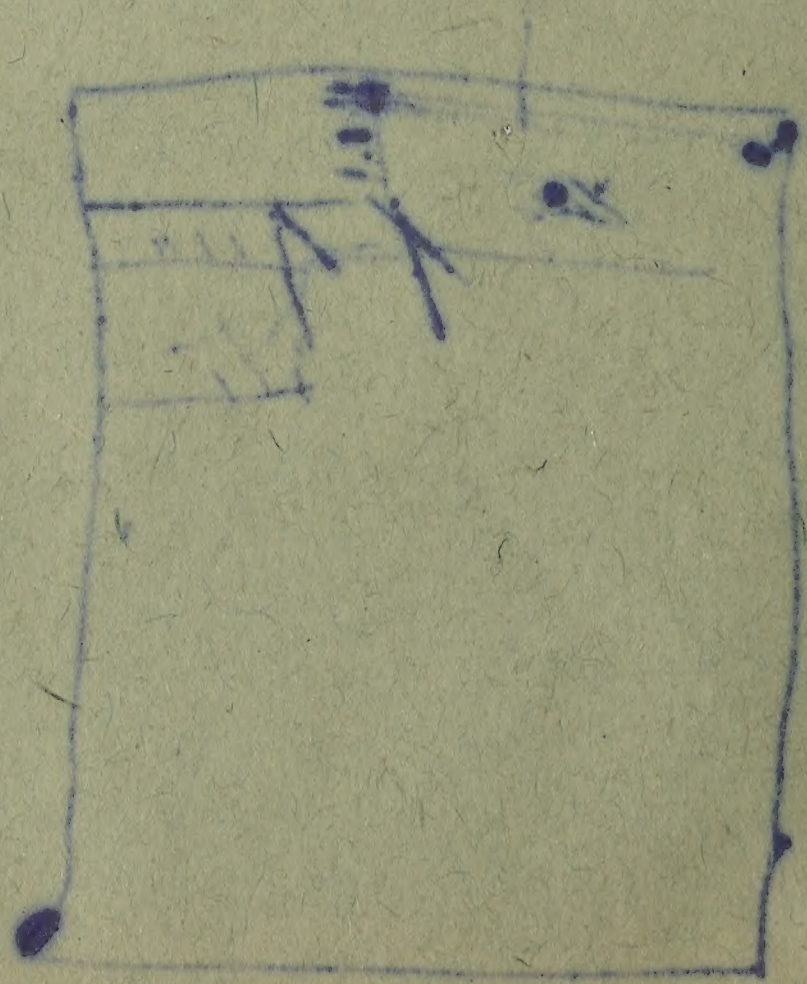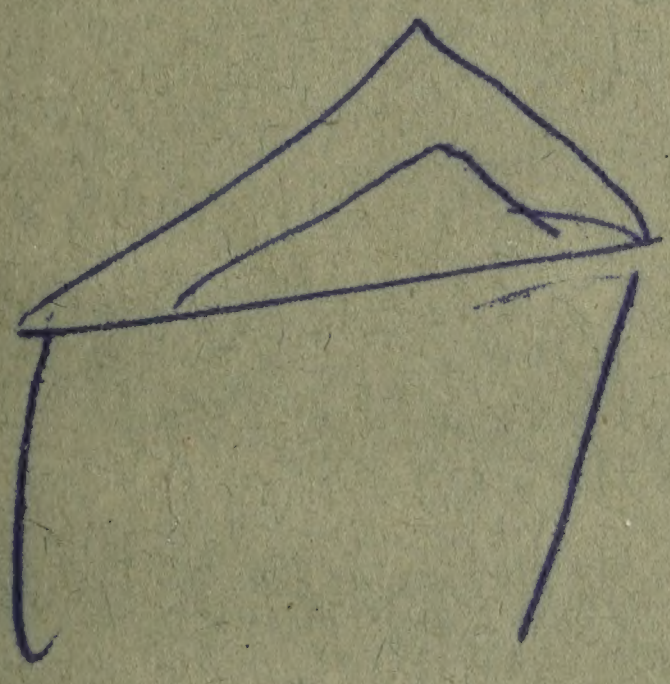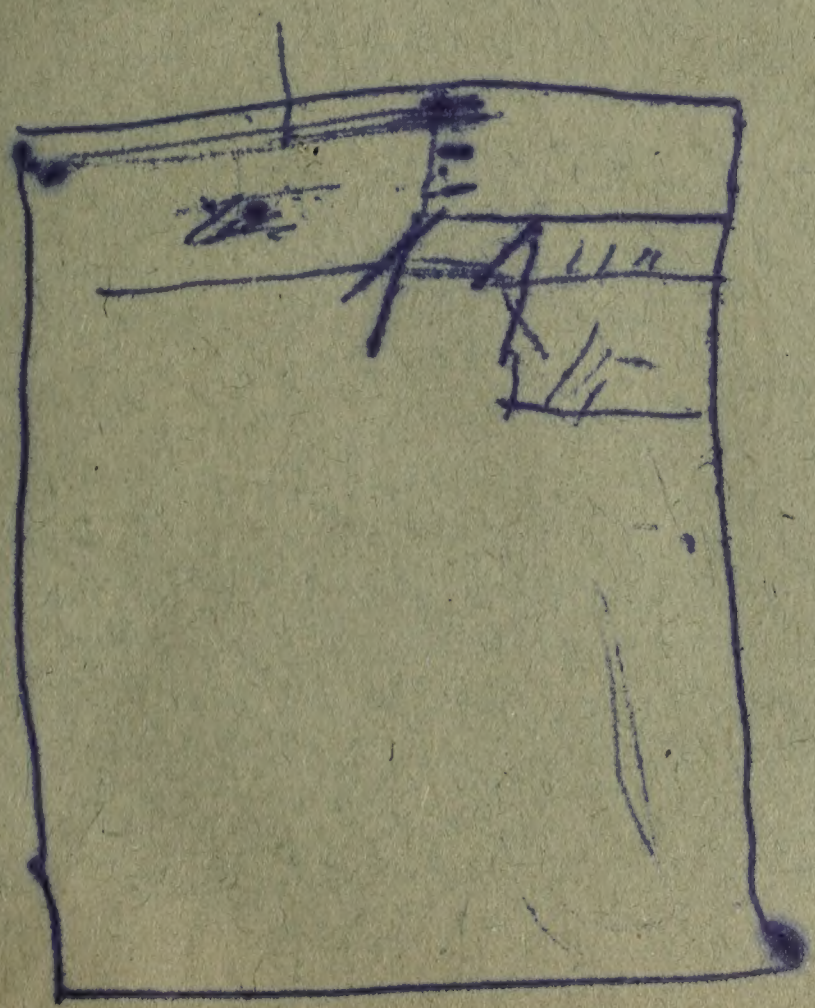
— Боже милостивий — се лице — сї черти — Тереса...